

ГУСАК ГАННА, студентка IV курсу
Інституту педагогічної освіти
Миколаївського національного
університету ім. В. Сухомлинського

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ НА ОСНОВІ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

На території України спостерігається процес деградації частини молоді, що проявляється у притупленні природних потреб у пізнанні й творчості, відсутності інтересу до вивчення історії рідного краю, знецінення духовних ідеалів. Тому сьогодні важливо відтворити почуття патріотизму, сформувані у молоді такі якості, які вона зможе проявити, зокрема, захист інтересів своєї родини, любов до народу та Батьківщини, реалізація особистих здібностей на благо української держави. Однією з умов патріотичного виховання сучасної молоді є вивчення творчості Тараса Григоровича Шевченка.

Питання патріотичного виховання сучасної молоді на основі творчої спадщини Шевченка не достатньо вивчене, однак існують дослідження, що пов'язані з питанням, якою Україна постає у його творчості. Зокрема, Юрій Івакін у дослідженні «Поезія Шевченка періоду заслання» стверджує, що поет висловлює любов до Батьківщини і тугу за нею, що простежується у його творах[2, 58].

Юрій Барабаш зазначає, що для Кобзаря «поняттям «Україна» означено найвищу духовну і моральну вартість як національного, так і особистісного плану» [1,111].

Петро Іванишин у праці «Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є.Маланюка, Л.Костенко» вказує, що у творах даних авторів втілено Україну «як наскрізний основообраз». Вона «витлумачується як Україна - земля, ... Україна - світ,... й Україна – історія» [3, 235].

Патріотизм Тараса Шевченка проявляється у любові до Батьківщини. Кобзар першим вводить в українську поезію образ України, зображуючи її об'єктом глибокого ліричного переживання. Поет, знаходячись далеко від рідної землі, заглиблюється у свій внутрішній світ, а також пізнає себе. Заклик любити Україну, молити за неї Господа звучить у поезії «Згадайте, братія моя...», яка стала

заспівом до казематних поезій Т. Шевченка: «Любіться, брати мої, / Україну любіть / І за неї, безталанну, / Господа моліть./ І його забудьте, други, / І не проклиняйте» [5, 5]. Любов до Батьківщини спостерігається в інших поезіях, наприклад, «То так і я тепер пишу»: «Якби сказати, що не люблю, / Що я Україну забуваю / Або лукавих проклиною / За те, що я тепер терплю,— / Єй-богу, братія, прощаю / І милосердому молюсь» [5, 65].

Патріотизм Шевченка проявляється не лише у любові до рідного краю, але й до народу. У ситуації етичного вибору, що існувала й під час допитів у III відділі, на яких поет «гнівно говорив правду... про жахливе становище народу, сміливо дивився в вічі небезпеці», «нікого з кирилومهфодіївців не видавав» [4, 154].

Поет не тільки не відмовляється від своїх переконань, він мусить перебороти безліч протиріч і через ствердження любові й відданості Батьківщині віднайти себе. Так, мотив надії у творчості Шевченка переплітається з мотивом безнадії. У моменти розпачу, коли його огортає печаль і туга, надія покидає поета, що простежується у вірші «Ой гляну я, подивлюся...»: «Не буде нічого./ Як же його у неволі/ Жити без надії?» [5, 72]. Та все ж надія перемагає відчай у поетовій душі. Однак він вірить у те, що зможе повернутись на Україну, а надія на її краще майбутнє дає силу достойно тримати життєві удари Т. Шевченкові. Зокрема, у поезії Т. Шевченка «Буває, в неволі іноді згадаю...» перед ліричним героєм постає страшна правда про історію України, яка відкривається у сні. Всі фантастичні картини та враження, що змінюються: козак, що виходить з могили, сама могила «начинена» козацькими трупами, страх дитини, біль «І досі болить, / як сон той згадаю» [5, 223] – яскраві, які можливо побачити лише у сні. Сама розповідь старого козака не нагадує абсурдні картини сну. У ній Шевченко відображає своє бачення минулого України і доносить його до читача, описуючи історію однієї козацької родини. Героїчна доля старого козака і його синів, страшні жертви, принесені ними заради свободи батьківщини й особистої набувають рис узагальнення: у їхній історії вміщена історія України, так як їхня боротьба й смерть - це боротьба України за волю й смерть цієї волі: «Дивися, дитино, /... Усі ті могили, усі отакі. / Начинені нашим благородним трупом, / Начинені туго. Оце воля спить!» [5, 222]. Автор закликає, щоб молодь вивчала

історію своєї країни і не допускала помилок, боролася за краще майбутнє України, адже за її незалежність полягло чимало українців.

Тарас Шевченко «мережає» свої твори завдяки духовному зв'язку з Україною, який ніколи не переривається. Із заслання, «за Уралом», він закликає свої думи: «Прилітайте, сизокрили/ Мої голуб'ята,/ Із-за Дніпра широкого / У степ погуляти»[5, 19]. Саме цей духовний зв'язок допомагає поетові на чужині у ситуації відчаю не тільки не втратити себе, а створити себе у новій якості. Т. Шевченко у своїй поезії закликає українців шанувати один одного та любити свою Батьківщину: «Смиріться, моліться Богу / І згадуйте один другого. / Свою Україну любіть» [5, 15].

Висновки. Отже, патріотичне виховання на основі творчої спадщини Тараса Шевченка полягає у формуванні сучасної молоді ставлення до самих себе, до свого народу й Батьківщини, яке виявлятиметься у відповідних вчинках, переконаннях, ідеях. Тільки та молодь, яка переймається інтересами та потребами свого народу, маючи національну самосвідомість, може стати патріотами, діяльними творцями своєї долі та долі свого рідного краю.

Список використаних джерел:

1. Барабаш, Ю. «Я так її, я так люблю...» (Шевченкова Україна: словообраз, концепція, текст) [Текст] / Ю. Барабаш // Сучасність. – 2003. - № 7-8. - С.111-129
2. Івакін, Ю.О. Поезія Шевченка періоду заслання [Текст] / Ю. О.Івакін. – К.: Наукова думка, 1984. – 238 с.
3. Іванишин, П.В. Національний спосіб розуміння в поезії Т.Шевченка, Є.Маланюка, Л.Костенко [Текст]: монографія / П.В. Іванишин. — К.: Академвидав, 2008. — 392 с.
4. Неділько, Г. Я. Тарас Шевченко: Життя і творчість [Текст] / Г.Я.Неділько. - К.:Рад.шк.,1988.-. 247с.
5. Шевченко, Т. Г. Твори в п'яти томах [Текст] / Т.Г. Шевченко. – Т 2.: Поетичні твори (1847-1861). – К.: Дніпро, 1978. – 366 с.